

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОНІТОРИНГУ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Бойко В.В., кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна, tori704@bigmir.net, orcid.org/0000-0002-3312-5948

Складанівська О.О., Національний транспортний університет, Київ, Україна, velbvec04@ukr.net, orcid.org/0000-0003-0941-371X

THEORETICAL BASIS FOR MONITORING THE PERFORMANCE OF MOTOR TRANSPORT ENTERPRISES

Boiko V.V., PhD, National Transport University, Kyiv, Ukraine, tori704@bigmir.net, orcid.org/0000-0002-3312-5948

Skladaniivska O.O., National Transport University, Kyiv, Ukraine, velbvec04@ukr.net, orcid.org/0000-0003-0941-371X

Постановка проблеми. Для вітчизняних автотранспортних підприємств регулярне відстеження умов внутрішнього і зовнішнього середовища та реагування щодо їх впливу на результати діяльності є вкрай важливим. У 2020 р. рівень рентабельності операційної діяльності підприємств за видом економічної діяльності «Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність» становив 4,4%, рівень рентабельності господарської діяльності – 1,6%, при цьому частка підприємств, які отримали збиток склала 28,7% до загальної кількості підприємств [1]. Ці дані свідчать про те, що зростання ефективності та результативності діяльності є одним з актуальних завдань для вітчизняних підприємств транспорту.

Отже, сьогодення вимагає підвищення вимог щодо ефективного контролю за процесами, які виконуються на підприємстві і дозволяють отримувати заплановані результати. Найбільш прийнятним засобом вирішення даної проблеми є забезпечення проведення моніторингу результативності діяльності підприємств з метою визначення та оцінювання факторів впливу та прийняття коригуючих управлінських рішень.

Аналіз публікацій та постановка завдання. Науковий та практичний інтерес щодо забезпечення моніторингу результативності діяльності підприємств обумовлений значимістю його як в господарській діяльності, так і в наукових дослідженнях.

Теоретичні та практичні аспекти даної проблеми досліджували такі вітчизняні та іноземні вчені, як: Алексєєнко Н.В., Армстронг М.А., Бахтіна Ю.С., Берідзе Т.М., Галіцин В.К., Догадайло Я.В., Друкер П.Ф., Єгоров П.В., Каплан Р.С., Колосов В.Є., Корнійчук Г.В., Косолапов В.Л., Мельник О.Г., Морозов А.О., Нортон Д.П., Олексюк О.І., Пецкович М.Д., Рябкова О.В., Самченко Н.К., Суслов О.П., Удалих О.О., Шмиголь Н.М. та ін.

Незважаючи на вагомий внесок вчених в теорію результативності підприємств, деякі питання теоретичного і методичного характеру залишаються невирішеними. Так, у наукових працях відсутній чітко визначений підхід до поняття моніторингу результативності, його функцій, інформаційного забезпечення, місця в системі управління підприємством. Недостатньо досліджені теоретичні і методичні питання здійснення моніторингу результативності діяльності автотранспортних підприємств з урахуванням галузевої особливості. Ці обставини знижують ефективність як оперативних, так і стратегічних управлінських рішень. Необхідність вирішення зазначених проблем обумовила ціль та завдання дослідження.

Метою статті є розвиток термінології моніторингу результативності діяльності підприємств на основі аналізу вітчизняних і зарубіжних наукових джерел, міжнародних концепцій і регулюючих документів. Таким чином, головними завданнями дослідження є узагальнення існуючих напрацювань щодо трактування сутності поняття «моніторинг» у контексті обґрунтування методології формування системи моніторингу результативності діяльності автотранспортних підприємств, уточнення місця моніторингу результативності діяльності в системі управління підприємства.

Основна частина. У сучасній науковій літературі зустрічаються різні трактування поняття «моніторинг», що потребує уточнення змісту даної категорії.

Термін «моніторинг» походить від латинського слова «*monitōrius*», що означає «попереджаючий» [2]. Також даний термін пов'язують з англійським «*monitoring*», яке перекладається як контролювання, тобто нагляд за будь-якими процесами або станом чого-небудь [3].

Вперше поняття «моніторинг» увійшло в науку в 70-х рр. ХХ століття. У 1972 році в Стокгольмі відбулася конференція з охорони навколишнього середовища під егідою ООН, на якій домовилися, що під моніторингом навколишнього середовища потрібно розуміти комплексну систему спостережень, оцінювання і прогнозування змін стану навколишнього середовища під впливом антропогенних чинників. На пострадянському просторі поняття моніторингу з'явилося у 1986 році після чорнобильської катастрофи, як система відслідковування стану здоров'я дітей Чорнобиля [4, 5].

Слід зазначити, що довідники 50-80-х років ХХ ст. не містять поняття моніторингу, але розкривають значення слова «монітор», яке означає «спостерігати на відстані руки», «нагадувати», «наглядати», «наставляти», «радити» або «контролювати і перевіряти». Словник іншомовних слів 1974 року видання подає узагальнене значення слова «монітор» як приладу для контролю за параметрами, які мають залишатися в заданих межах [6, с.445]. Термін «монітор» є основою для словотворення «моніторинг», який з кінця 80-х років ХХ століття почав стрімко поширюватися в наукових терміносистемах різних галузей знань [4].

В загальноприйнятому розумінні під моніторингом розуміють систему постійних спостережень, аналізу та оцінювання будь-яких процесів і явищ з метою виявлення характеру, тенденцій і закономірностей в їх розвитку, їх відповідності бажаному результату, а також прогнозування та запобігання критичним ситуаціям [7].

В економічних словниках існує декілька інтерпретацій поняття «моніторинг»:

- «складова управління економічними об'єктами, що полягає в системному аналізі їхньої діяльності, визначені стану справ» [8, с. 188];

- комплекс спостережень і досліджень, які стосуються змін у навколишньому середовищі, викликаних діяльністю людини, з метою одержання потрібної інформації для розробки необхідної програми та прийняття рішень [4];

- систематичне відстеження, вивчення стану соціальних явищ і процесів, зіставлення результатів постійних спостережень для одержання обґрунтованих уявлень про їх дійсний стан, тенденції розвитку [3].

Спільним у наведених визначень є те, що моніторинг розглядається як системний процес спостереження якого-небудь процесу, явища або стану для прийняття управлінських рішень.

Результати аналізу підходів авторів до визначення змісту поняття «моніторинг» представлені у таблиці 1.

Огляд літератури щодо пізнання сутності категорії «моніторинг» показує, що спочатку уявлення про моніторинг було суто як спостереження за об'єктом. Згодом дане поняття почало широко застосовуватися і зазнало суттєвих змін. Зокрема, дану категорію почали розглядати: як складну систему спостереження [12; 13], як складову системи інформаційного забезпечення [6; 23; 18], як функцію контролю [11; 15; 16; 21], як управлінський інструмент [14; 22] тощо.

Треба відзначити, що в Україні прийнято ряд нормативних документів, які визначають положення щодо проведення моніторингу діяльності державних суб'єктів господарювання в плані дотримання нормативного законодавства і цільового використання коштів [24; 25]. Розвиток системи моніторингу підприємств повинен відповідати новим тенденціям, які пов'язані, в першу чергу, з переходом від контролю за дотриманням норм і правил законодавства та цільового використання коштів до контролю за результативністю діяльності.

Враховуючи результати аналізу наукових джерел, можна надати власне розуміння сутності поняття «моніторинг результативності діяльності автотранспортного підприємства» – це комплекс заходів щодо збору, накопичення, систематизації, аналізу й прогнозування показників результативності діяльності підприємства, спрямованих на забезпечення його стійкого розвитку.

Моніторинг є необхідною частиною управління результативністю, що дозволяє систематично оцінювати ступінь досягнення оперативних та стратегічних цілей підприємства, досліджувати проблеми, що виникають, визначати шляхи подальшого розвитку та коригувати управлінські дії.

Схематично зміст моніторингу результативності діяльності автотранспортного підприємства зображено на рисунку 1.

Таблиця 1 – Підходи авторів до визначення змісту поняття «моніторинг»
 Table 1 – Approach the authors to the appointment of the witness «monitoring»

Автор (джерело)	Сутність поняття
Морозов А.О., Косолапов В.Л., Колосов В.С. та ін. [10]	Моніторинг – безперервне стеження за будь-яким процесом з метою виявлення його відповідності бажаному результату або тенденції розвитку. Систематичне збирання інформації про хід робіт у межах моніторингу є своєрідним «скануванням» подій і проводиться для того, щоб вчасно виявляти відхилення від окреслених планів.
OECD (2010) [11]	Моніторинг – це постійна функція, яка використовує систематичний збір даних щодо визначених показників, щоб забезпечити керівництво та головні зацікавлені сторони поточного втручання в розвиток вказівками на ступінь прогресу, досягнення цілей та прогресу у використанні виділених коштів.
Єгоров П.В. і Алексєєнко Н.В. [12]	Моніторинг – система спостережень, оцінювання якості управління діяльності виробничих систем за визначений період часу, а також визначення майбутнього стану діяльності на основі прийняття ефективних управлінських рішень.
Білик Г.Г. [13, с. 67]	Моніторинг – це система постійного спостереження за процесами і тенденціями, що мають місце в зовнішньому та/або внутрішньому середовищі підприємства з метою своєчасної оперативної оцінки ситуацій, що виникають.
Мельник О.Г., Пецкович М.Д. [14, с. 382].	Моніторинг – це вид управлінської діяльності, який передбачає спостереження за станом, параметрами та характеристиками певного об'єкта з метою формування інформаційної бази щодо його поведінки та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.
Галіцин В.К., Суслов О.П., Самченко Н.К. [15; 16]	Моніторинг – це процес спостереження за об'єктом шляхом збору, систематизації, оброблення та накопичення інформації.
Горошко А.В., Нарчинська Т.М., Озимок І.В., Тарнай В.А. [17, с. 20]	Моніторинг – це процес регулярного збирання та аналізу кількісних та якісних даних за попередньо визначеними показниками з метою сприяння вчасному виробленню рішень, забезпечення підзвітності та створення основи для навчання в рамках проекту чи програми.
Берідзе Т.М. [18, с. 132]	Моніторинг трактується як регулярні, що виконуються за заданою програмою, спостереження оточуючого підприємство ринкового середовища, матеріальних, трудових та фінансових ресурсів в середині підприємства, його виробничих, інформаційних та управлінських процесів, що дозволяє визначити їх стан, а також зміни, які відбуваються у об'єктах спостереження під впливом підприємницької діяльності конкретної структури.
ДСТУ ISO 9000:2015 [19, с. 19-20]	Моніторинг – це визначання статусу об'єкта (системи, процесу, продукції, послуги чи роботи), здійснюване на різних стадіях або в різний час.
Удалих О.О. [20]	Моніторинг – це складна система постійного спостереження за рядом показників, які характеризують стан та розвиток обраного об'єкта.
Бахтіна Ю.С. [21, с. 10]	Моніторинг – це безперервна функція, яка використовує системний збір даних за вказаними показниками, щоб забезпечити управління та постійне втручання зацікавлених сторін у розвиток прогресу з метою досягнення поставлених цілей.
Корнійчук Г.В. [22, с. 28]	Моніторинг як ефективний управлінський інструмент передбачає не лише спостереження параметрів досліджуваного економічного об'єкту, але й проведення аналізу та оцінки тенденцій їх зміни під впливом різних чинників, а також прогнозування стану об'єкту моніторингу в найближчій перспективі, передбачати подальший розвиток процесів, що вивчаються, з метою прийняття своєчасних та адекватних управлінських рішень або коригування цільових параметрів об'єкту моніторингу.
Рябкова О.В. [23, с. 31]	Моніторинг – інформаційне забезпечення процесу прийняття рішень, яке передбачає узагальнення інформації про стан об'єкта, його вектор та динаміку розвитку, а також спонукає до прийняття управлінських рішень спрямованих на коригування базових умов функціонування та розвитку об'єкта, певних вхідних та вихідних параметрів моніторингу.

Джерело: створено автором.

Рисунок 1 – Зміст моніторингу результативності діяльності автотранспортного підприємства
 Figure 1 – The content of monitoring the effectiveness of the motor transport enterprise

Джерело: створено автором на основі [26; 27].

Організація проведення моніторингу результативності діяльності підприємства передбачає дотримання наступних етапів:

1. Визначення меж моніторингу (передбачає ідентифікацію факторів впливу на результативність діяльності підприємства).
2. Розробка системи показників спостереження – індикаторів, які визначають результати діяльності підприємства і чинники впливу на них з урахуванням специфіки господарської діяльності.
3. Збір, накопичення, аналіз та обробка інформації щодо динаміки показників, які характеризують стан і тенденції розвитку внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства.
4. Оцінювання результативності діяльності та перевірка відповідності цілям.
5. Оформлення висновків (проведення аналізу показників результативності діяльності з урахуванням факторів впливу).
6. Розробка та реалізація заходів підвищення результативності діяльності (з урахуванням сценаріїв розвитку об'єкта дослідження).

Інструментами моніторингу можуть слугувати традиційні методи статистичних спостережень, прогнозування, аналізу рядів динаміки, методи математичної статистики, методи експертних оцінок тощо.

При проведенні моніторингу результативності діяльності підприємств необхідно врахувати їх галузеві особливості, конкурентні умови функціонування. Автотранспортні підприємства (АТП) працюють в умовах близьких до чистої конкуренції, яка характеризується наявністю значної кількості підприємств на ринку, що володіють порівняно невеликою його часткою та не можуть суттєво впливати на ринкову ситуацію. Для такого стану функція моніторингу результативності діяльності АТП буде полягати в координації системи планування та інформаційного забезпечення, тобто в аналізі та визначенні ступеню впливу чинників на величину результатів діяльності, плануванні та розробці заходів щодо усунення та запобігання відхилень параметрів діяльності, що можуть мати місце у майбутньому для забезпечення досягнення мети діяльності підприємства.

Варто зазначити, що поняття «моніторинг» і «система моніторингу» відрізняються. За звичай, під моніторингом розуміється процес, вид діяльності, етап управління. В свою чергу, система моніторингу являє собою розподілену у просторі багаторівневу інформаційну систему, призначену для спостереження, вимірювання, аналізу, узагальнення та візуалізації даних про оточення, оцінювання середовища, оперативного обміну даними в самій системі та із зовнішніми системами, завчасного виявлення можливих тенденцій його змін і підготовки варіантів раціональних управлінських рішень щодо їх урахування [16].

Система моніторингу результативності діяльності підприємства є сукупністю взаємопов'язаних елементів (мети, принципів, функцій, обмежень, суб'єктів та об'єктів, методів, етапів, порядку прийняття управлінських рішень), функціонування якої забезпечує досягнення операційних та стратегічних результатів розвитку підприємства.

Метою формування системи моніторингу результативності діяльності підприємств є інформаційне забезпечення прийняття управлінських рішень щодо розвитку підприємства на основі оцінки стану і динаміки його внутрішнього і зовнішнього середовища. Швидкі змінення екзогенних факторів і необхідність своєчасного реагування на них системи управління підприємства потребують не тільки аналізу та оцінки показників діяльності у минулих періодах, але й передбачення сценаріїв розвитку подій і реагування підприємства на майбутні зміни.

Система моніторингу розглядається як елемент більш загальної системи – системи контролю. Таким чином, на неї розповсюджуються загальні принципи організації і функціонування системи контролю в цілому. Моніторинг виокремлюють як складову компоненту в міжнародних концепціях систем внутрішнього контролю, зокрема COSO. У 1992 році було опубліковано Інтегровану Концепцію внутрішнього контролю (COSO), яка отримала широке визнання та використовується у всьому світі як базова основа для розроблення, впровадження та проведення внутрішнього контролю та оцінки ефективності системи внутрішнього контролю діяльності підприємств [27]. У зв'язку з кардинальними змінами у середовищі здійснення підприємницької діяльності, у розвитку технологій та комунікацій, підвищення рівня глобалізації концепція COSO зазнала деяких змін. У 2013 році була оновлена концепція COSO, що дало змогу компаніям ефективно розвивати та підтримувати системи внутрішнього контролю для підвищення ймовірності досягнення цілей діяльності та адаптації до бізнес-середовища [28].

Система внутрішнього контролю, за концепцією COSO, складається з 5 взаємозалежних елементів: контрольне середовище і моральний клімат, інформаційні системи, здійснення контролю, оцінка ризиків, здійснення моніторингу [28; 29].

Контрольне середовище і моральний клімат – це сукупність стандартів, процесів, процедур та структур, які забезпечують основу для здійснення внутрішнього контролю організації. Воно характеризує загальне відношення, поінформованість і практичні дії керівництва підприємства, спрямовані на встановлення, підтримку та розвиток системи внутрішнього контролю в організації.

Інформаційні системи призначені для обміну інформацією як в межах підприємства, так і з оточуючим середовищем і передбачають збір, аналіз та передачу інформації за її призначенням. Внутрішня комунікація є постійним процесом отримання необхідної інформації; засобом, за допомогою якого вона поширюється в межах організації. Це дає змогу вищому керівництву доносити персоналу чіткі вказівки та необхідність виконання завдань та обов'язків. Не менш важливою є зовнішня комунікація, яка сприяє отриманню вхідної зовнішньої інформації, а також забезпечує інформацією зовнішніх користувачів у відповідь на їх вимоги та очікування.

Здійснення контролю повинно відбуватися на усіх рівнях структури підприємства, на різних етапах окремих бізнес-процесів і передбачає розробку дій відповідно до політики та процедур, які допомагають визначити ступінь виконання управлінських директив щодо зниження ризиків для досягнення цілей діяльності. Ці дії повинні мати попереджувальний або діагностичний характер, а розподіл обов'язків, як правило, вбудовується у виборі і розробленні заходів із контролю.

Оцінка ризиків виконує захисну функцію і включає в себе динамічний та інтерактивний процес визначення та оцінки ризиків для досягнення цілей діяльності, які розглядаються відносно визначених меж допустимості.

Обов'язковою складовою системи внутрішнього контролю підприємства є здійснення моніторингу. Рівень складності, суб'єкти, методологія моніторингу розрізняються в залежності від його виду: поточного або періодичного моніторингу стану об'єкта. Поточний моніторинг включає в себе систематичні дії персоналу щодо дослідження параметрів діяльності в процесі функціонування в режимі реального часу. Періодичний моніторинг передбачає щомісячні, щоквартальні заходи, спрямовані на аналіз параметрів діяльності. Таким чином, моніторинг результативності діяльності є періодичним, пов'язаний з оцінкою процесів, які виконуються на підприємстві, дозволяє отримати своєчасну інформацію про ступінь досягнення запланованих результатів, включає процес передання інформації про недоліки керівництву відповідного рівня, а також розробку заходів по усуненню недоліків, які виявлені за результатами спостереження.

Отже, використання такого управлінського інструменту як моніторинг результативності діяльності дозволяє спостерігати економічні, екологічні, соціальні параметри функціонування підприємства, проводити аналіз та оцінку тенденцій їх зміни, прогнозувати стан підприємства, розвиток процесів на підприємстві з метою прийняття своєчасних управлінських рішень або коригування цільових параметрів діяльності.

Висновки. В умовах високої динаміки факторів зовнішнього та внутрішнього середовища вітчизняні автотранспортні підприємства повинні забезпечити досягнення стратегічних цілей.

Формування системи моніторингу результативності діяльності дозволяє прийняття оперативних управлінських рішень при виявленні відхилень у розвитку процесів для коригування цільових параметрів діяльності підприємства відповідно до швидких змін екзогенних та ендогенних факторів.

Проведене дослідження та аналіз існуючих підходів дозволили представити авторське бачення сутності моніторингу результативності діяльності автотранспортного підприємства та обґрунтувати його основні компоненти.

Моніторинг включає такі основні компоненти: спостереження за індикаторами, які визначають результати діяльності підприємства, і чинниками впливу на них; періодичні оцінювання та аналіз інформації; процес передачі даних про відхилення параметрів діяльності від запланованих результатів, розробку пропозицій щодо їх усунення. Кожна з складових моніторингу має свої характеристики і методи, тому подальші дослідження повинні проводитись в сфері їх уточнення.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Єршова, О. Л. Принципи побудови системи статистичного моніторингу розвитку інформаційного суспільства в Україні / О. Л. Єршова // Економіко-математичне моделювання соціально-економічних систем. Збірник наукових праць МННЦ ІТіС. – 2012. – Вип. 17. – С. 88-105.
3. Словник іншомовних соціокультурних термінів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://slovyk.me/dict/social_terms/%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D1%96%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B3. – Назва з екрану.
4. Красильникова, Г. В. Контент-аналіз поняття «моніторинг» / Г. В. Красильникова // Педагогічний дискурс. – 2013. – Випуск 14. – С. 261-266.
5. Бахтіна, Ю.С. Поняття моніторингу в науці / Ю. С. Бахтіна // Юридичний бюлетень. – 2017. – Випуск 5. – С. 8-16.
6. Словник іншомовних слів / [за ред. О. С. Мельничука]. – К.: Головна редакція енциклопедії Академія Наук УРСР, 1974. – 774 с.
7. Словник. Портал української мови та культури [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://slovyk.ua/index.php?sword=%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D1%96%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B3>. – Назва з екрану.
8. Гончаров, С. М. Тлумачний словник економіста / С. М. Гончаров, Н. Б. Кушнір. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 264 с.
9. Економічний словник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ekonomichnij-slovník.slovaronline.com/1350-%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D1%96%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B3>. – Назва з екрану.
10. Морозов, А.О. Інформаційне і аналітичне забезпечення системи / А. О. Морозов, В. Л. Комолапов, В.Є. Колосов // Наук.-техн. інформація. – 2002. – Вип. № 3. – С. 18-23.
11. Pascal A. *Glossary of Key Terms in Evaluation and Results Based Management*. Paris, OECD publications, 2010. 38 p.
12. Егоров, П. В. Стратегический мониторинг в управлении финансово-хозяйственной деятельностью производственных систем: монография / П. В. Егоров, Н. В. Алексеенко. – Донецк: ООО «Юго-Восток, Лтд», 2005. – 176 с.
13. Білик, Г.Г. Моніторинг фінансового стану підприємства як інструмент управління / Г. Г. Білик // Фаховий журнал «Наукові праці» Чорноморського державного університету ім. Петра Могили: Економічні науки. – 2007. – Вип. 51, № 64. – С. 65—70.
14. Мельник, О.Г. Моніторинг діяльності підприємства / О. Г. Мельник, М. Д. Пецкович // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2012. – Вип. 722 : Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – С. 381–386.
15. Галіцин, В. К. Концептуальні засади моніторингу / В. К. Галіцин, О. П. Суслов, Н. К. Самченко // Бізнес Інформ. – 2013. – Вип. 9. – С. 330-335.
16. Галіцин, В.К. Системи моніторингу : навч. посіб. / В. К. Галіцин, О. П. Суслов, Н. К. Самченко. – К.: КНЕУ, 2015. – 408 с.
17. Горошко, А. В. Глосарій термінів з моніторингу та оцінювання / А. В. Горошко, Т. М. Нарчинська, І. В. Озимок, В. А. Тарнай. – Київ: Українська асоціація оцінювання, 2014. – 32 с.
18. Берідзе, Т. М. Статистичний моніторинг в системі стратегічного управління підприємством / Т. М. Берідзе // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Економіка, управління, фінанси: теорія і практика» (17-18 жовтня 2014 року). – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2014. – С. 132–134.

19. Державний стандарт України ДСТУ ISO 9000:2015 (ISO 9000:2015, IDT). Системи управління якістю: основні положення та словник термінів.- На заміну ДСТУ ISO 9000:2015 ; надано чинності 2016-07-01. – Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 49 с.
20. Удалих, О.О. Організація моніторингу економічної ефективності капіталовкладень в системи водопостачання промислових підприємств [Електронний ресурс] / О. О. Удалих // Ефективна економіка. – 2015. – Випуск № 2. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3821>. – Назва з екрану.
21. Бахтіна, Ю.С. Поняття моніторингу в науці / Ю. С. Бахтіна // Юридичний бюлетень. – 2017. – Випуск 5. – С. 8-16.
22. Корнійчук, Г.В. Моніторинг у системі управління фінансовим потенціалом підприємства / Г. В. Корнійчук // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – Випуск № 13. – С. 26-31.
23. Рябкова, О. В. Моніторинг економічних показників результативності машинобудівних підприємств : дис.. кан. ек. наук : 08.00.04 / Рябкова Ольга Василівна ; Національний університет «Львівська політехніка». – Львів, 2018. – 222 с. – Бібліогр.: с. 184-203.
24. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>. – Назва з екрану.
25. Про затвердження Положення про здійснення фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснює Міністерство юстиції України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1210-21#Text>. – Назва з екрану.
26. Молодоженя, М. С. Моніторинг результативності інноваційної діяльності у торгівлі для потреб економічного управління підприємством / М. С. Молодоженя // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – Вип. 9-1, ч. 2. – С. 84-87.
27. Моніторинг, оценка и анализ результативности и эффективности бизнеса [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rdtex.ru/upload/iblock/f11/f11027fc528ecf801ea055937c39785a.pdf>. – Загл. с екрана.
28. Засадний, Б. А. Взаємодія компонентів внутрішнього контролю відповідно до концепції COSO / Б. А. Засадний // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2018. – Вип. 30, ч. 4. – С. 102-106.
29. Настенко М. М. Вдосконалення внутрішнього контролю надзвичайної діяльності в сільськогосподарських підприємствах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://magazine.faaf.org.ua/vdoskonalennya-vnutrishnogo-kontrolyu-nadzvichaynoi-diyalnosti-v-silskogospodarskih-pidpriemstvah.html>. – Назва з екрану.

REFERENCES

1. Ofitsiyni sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [The official site of the State Statistics Service of Ukraine]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 20 Desember 2021) [in Ukrainian].
2. Yershova, O. L. (2012) Pryntsypy pobudovy systemy statystychnoho monitorynhu rozvytku informatsiynoho suspilstva v Ukraini [Principles of building a system of statistical monitoring of information society development in Ukraine]. *Ekonomiko-matematychnye modeliuvannia sotsialno-ekonomichnykh system. Zbirnyk naukovykh prats MNNTs ItiS – Economic and mathematical modeling of socio-economic systems. Collection of scientific works of the MNNTs ItiS*, 17, 88-105 [in Ukrainian].
3. Slovnyk inshomovnykh sotsiokulturnykh terminiv [Dictionary of foreign sociocultural terms]. Available at: https://slovnyk.me/dict/social_terms/%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D1%96%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B3 (Accessed 02 Desember 2021) [in Ukrainian].
4. Krasylnykova, H. V. (2013) Kontent-analiz poniattia «monitorynh» [Content analysis of the concept of «monitoring»]. *Pedahohichnyi dyskurs – Pedagogical discourse*, 14, 261-266 [in Ukrainian].
5. Bakhtina, Yu.S. (2017) Poniattia monitorynhu v nautsi [The concept of monitoring in science]. *Yurydychnyi biuletten – Legal bulletin*, 5, 8-16 [in Ukrainian].
6. Melnychuk, O. S. (1974) *Slovnyk inshomovnykh sliv* [Dictionary of foreign words]. Kyiv, Holovna redaktsiia entsyklopedii Akademiiia Nauk URSR [in Ukrainian].
7. Slovnyk. Portal ukrainskoi movy ta kultury [Vocabulary. Ukrainian language and culture portal]. Available at: <https://slovnyk.ua/index.php?sword=%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D1%96%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B3> (Accessed 03 Desember 2021) [in Ukrainian].

8. Honcharov, S. M., Kushnir, N. B. (2009) *Tlumachnyi slovnyk ekonomista* [Explanatory dictionary of the economist]. Kyiv, Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].
9. Ekonomichnyi slovnyk [Economic dictionary]. Available at: <https://ekonomichnij-slovník.slovaronline.com/1350-%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D1%96%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B3> (Accessed 02 Desember 2021) [in Ukrainian].
10. Morozov, A. O., Komolapov, V. L., Kolosov, V. Ie. (2002) Informatsiine i analitychne zabezpechennia systemy [Information and analytical support of the system]. *Nauk.-tekhn. informatsiia – Scientific and technical information*, 3, 18-23 [in Ukrainian].
11. Pascal, A. (2010) *Glossary of Key Terms in Evaluation and Results Based Management*. Paris, OECD publications [in English].
12. Ehorov, P. V., Alekseenko, N. V. (2005) *Stratehycheskyi monytorynh v upravleny fynansovokhoziaistvennoi deiatelnosti proyzvodstvennykh system* [Strategic monitoring in the management of financial and economic activities of production systems]. Donetsk, OOO «Iuho-Vostok, Ltd» [in Ukrainian].
13. Bilyk, H. H. (2007) Monitorynh finansovoho stanu pidpriumstva yak instrument upravlinnia [Monitoring the financial condition of the enterprise as a management tool]. *Fakhovyi zhurnal «Naukovi pratsi» Chornomorskoho derzhavnoho universytetu im. Petra Mohyly: Ekonomichni nauky – Professional journal «Scientific Papers» of the Black Sea State University. Petra Mohyla: Economic Sciences*, 51, 65-70 [in Ukrainian].
14. Melnyk, O. H., Petskovych, M. D. (2012) Monitorynh diialnosti pidpriumstva [Monitoring of enterprise activity]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika» – Bulletin of the National University «Lviv Polytechnic»*, 722, 381-386 [in Ukrainian].
15. Halitsyn, V. K., Suslov, O. P., Samchenko, N. K. (2013) Kontseptualni zasady monitorynhu [Conceptual principles of monitoring]. *Biznes Inform – Business Inform*, 9, 330-335 [in Ukrainian].
16. Halitsyn, V. K., Suslov, O. P., Samchenko, N. K. (2015) *Systemy monitorynhu* [Monitoring systems]. Kyiv, KNEU [in Ukrainian].
17. Horoshko, A.V., Narchynska, T. M., Ozymok, I. V., Tarnai, V. A. (2014) *Hlosarii terminiv z monitorynhu ta otsiniuvannia* [Glossary of terms for monitoring and evaluation]. Kyiv, Ukrainska asotsiatsiia otsiniuvannia [in Ukrainian].
18. Beridze, T. M. Statystychnyi monitorynh v systemi stratehichnoho upravlinnia pidpriumstvom [Statistical monitoring in the system of strategic management of the enterprise]. *Materialy II Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Ekonomika, upravlinnia, finansy: teoriia i praktyka» (17-18 zhovtnia 2014 roku)* [Proceedings of the II International Scientific and Practical Conference «Economics, Management, Finance: Theory and Practice» (October 17-18, 2014)]. Kherson, 2014, pp. 132-134 [in Ukrainian].
19. DSTU ISO 9000:2015 (ISO 9000:2015, IDT). *Systemy upravlinnia yakistiu: osnovni polozhennia ta slovnyk terminiv* [ISO 9000:2015 Quality management systems: Fundamentals and vocabulary]. Kyiv, DP «UkrNDNTs», 2016. 49 p. [in Ukrainian].
20. Udalykh, O. O. Orhanizatsiia monitorynhu ekonomichnoi efektyvnosti kapitalovkladen v systemy vodopostachannia promyslovykh pidpriumstv (Organization of monitoring of economic efficiency of investments in water supply systems of industrial enterprises). *Efektyvna ekonomika – Efficient economy*, 2015, issue 2. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3821> (Accessed 05 Desember 2021) [in Ukrainian].
21. Bakhtina, Yu. S. (2017) Poniattia monitorynhu v nauksi [The concept of monitoring in science]. *Yurydychnyi biuletén – Legal bulletin*, 5, 8-16 [in Ukrainian].
22. Korniiichuk, H. V. (2018) Monitorynh u systemi upravlinnia finansovym potentsialom pidpriumstva [Monitoring in the financial management system of the enterprise]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, 13, 26-31 [in Ukrainian].
23. Riabkova, O. V. *Monitorynh ekonomichnykh pokaznykiv rezultatyvnosti mashynobudivnykh pidpriumstv* Cand, Diss. [Monitoring of economic indicators of effectiveness of machine-building enterprise. Cand. Diss.]. Lviv, 2018. 222 p. [in Ukrainian].
24. Zakon Ukrainy «Pro zapobihannia ta protydiu lehalizatsii (vidmyvanniu) dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, finansuvanniu teroryzmu ta finansuvanniu rozpovsiudzhennia zbroi masovoho znyshchennia» [The Law of Ukraine «About prevention and counteraction to legalization (laundering) of proceeds from crime, terrorist financing and financing of proliferation of weapons of mass destruction»] [Electronic resource]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> (Accessed 10 Desember 2021) [in Ukrainian].
25. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro zdiisnennia finansovoho monitorynhu subiektamy pervynnoho finansovoho monitorynhu, derzhavne rehuliuivannia ta nahliad za diialnistiu yakykh zdiisniuie

Ministerstvo yustytzii Ukrainy [About approval of the Regulation on financial monitoring by the subjects of primary financial monitoring, state regulation and supervision of which is carried out by the Ministry of Justice of Ukraine] [Electronic resource]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1210-21#Text> (Accessed 10 Desember 2021) [in Ukrainian].

26. Molodozhenia, M. S. (2014) Monitorynh rezultatyvnosti innovatsiinoi diialnosti u torhivli dlia potreb ekonomichnoho upravlinnia pidpriemstvom [Monitoring the effectiveness of innovation in trade for the needs of economic management of the enterprise]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu – Scientific Bulletin of Kherson State University*, 9-1, 84-87 [in Ukrainian].

27. Monitorynh, otsenka y analiz rezultatyvnosti y efektyvnosti byznesa [Monitoring, evaluation and analysis of business performance and efficiency] [Electronic resource]. Available at: <https://www.rdtex.ru/upload/iblock/f11/f11027fc528ecf801ea055937c39785a.pdf> (Accessed 10 Desember 2021) [in Russian].

28. Zasadnyi, B. A. (2018) Vzaiemodiiia komponentiv vnutrishnoho kontroliu vidpovidno do kontseptsii COSO [Interaction of internal control components in accordance with the COSO concept]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu – Scientific Bulletin of Kherson State University*, 30, 102-106 [in Ukrainian].

29. Nastenka, M. M. Vdoskonalennia vnutrishnoho kontroliu nadzvychainoi diialnosti v silskohospodarskykh pidpriemstvakh [Improving the internal control of emergency activities in agricultural enterprises] [Electronic resource]. Available at: <http://magazine.faaaf.org.ua/vdoskonalennya-vnutrishnogo-kontrolyu-nadzvichaynoi-diyalnosti-v-silskogospodarskih-pidpriemstvakh.html> (Accessed 12 Desember 2021) [in Ukrainian].

РЕФЕРАТ

Бойко В.В. Теоретичні основи забезпечення моніторингу результативності діяльності автотранспортних підприємств / В.В. Бойко, О.О. Складанівська // Вісник Національного транспортного університету. Серія «Економічні науки». Науковий журнал. – К.: НТУ, 2022. – Вип. 2 (52).

В статті на основі аналізу наукових поглядів щодо надання змістовної характеристики поняття «моніторинг» і на підставі проведених досліджень сформоване власне авторське визначення поняття «моніторинг результативності діяльності підприємства», визначені основні завдання моніторингу результативності діяльності підприємства; уточнено зміст системи моніторингу та обґрунтовано роль і місце моніторингу в системі управління автотранспортним підприємством.

Об'єкт дослідження – процес моніторингу результативності діяльності автотранспортних підприємств.

Мета роботи – розвиток термінології моніторингу результативності діяльності підприємств на основі аналізу вітчизняних і зарубіжних наукових джерел, міжнародних концепцій і регулюючих документів.

Завдання роботи: узагальнення існуючих напрацювань щодо трактування сутності поняття «моніторинг» у контексті обґрунтування методології формування системи моніторингу результативності діяльності автотранспортних підприємств, уточнення місця моніторингу результативності діяльності в системі управління підприємства.

Методи дослідження – загальнонаукові.

Зростання ефективності та результативності діяльності є одним з актуальних завдань для вітчизняних підприємств транспорту. Статистичні дані останніх років свідчать про те, що рентабельність підприємств транспорту знаходиться на низькому рівні, а майже третина підприємств галузі є збитковими. Отже, сьогодні вимагає підвищення вимог щодо ефективного контролю за процесами, які виконуються на підприємстві і дозволяють отримувати заплановані результати. Найбільш прийнятним засобом вирішення даної проблеми є забезпечення проведення моніторингу результативності діяльності підприємств з метою визначення та оцінювання факторів впливу та прийняття коригуючих управлінських рішень.

Узагальнення результатів дослідження вітчизняних та іноземних науковців в сфері моніторингу діяльності підприємства дозволяє навести власне визначення моніторингу результативності діяльності автотранспортного підприємства: комплекс заходів щодо збору, накопичення, систематизації, аналізу й прогнозування показників результативності діяльності підприємства, спрямованих на забезпечення його стійкого розвитку.

Моніторинг є необхідною частиною управління результативністю, що дозволяє систематично оцінювати ступінь досягнення оперативних та стратегічних цілей підприємства, досліджувати проблеми, що виникають, визначати шляхи подальшого розвитку та коригувати управлінські дії.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: МОНІТОРИНГ, МОНІТОРИНГ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА, СИСТЕМА МОНІТОРИНГУ, ЕФЕКТИВНІСТЬ.

ABSTRACT

Boiko V.V., Skladanivska O.O. Theoretical basis for monitoring the performance of motor transport enterprises. Visnyk of the National Transport University. Series «Economic sciences». Scientific journal. – Kyiv: National Transport University, 2022. – Issue 2 (52).

Based on the analysis of scientific views on the provision of a meaningful characteristic of the concept of «monitoring» and on the basis of the research carried out, the author's definition of the concept of «monitoring the performance of an enterprise» is given. formed, defined the main tasks of monitoring the activities of the enterprise; The content of the monitoring system has been clarified and the role and place of monitoring in the management system of a motor transport company has been substantiated.

The object of the research is the process of monitoring the performance of motor transport enterprises.

The purpose of the work is to develop the terminology for monitoring the performance of enterprises based on the analysis of domestic and foreign scientific sources, international concepts and regulatory documents.

Research methods are general scientific.

The growth of efficiency and effectiveness of activities is one of the urgent tasks for domestic transport enterprises. The statistics of recent years indicate that the profitability of transport enterprises is at a low level, and almost a third of the enterprises in the industry are unprofitable. Consequently, the present requires increased requirements for effective control over the processes carried out in the enterprise and allowing to obtain the planned results. The most acceptable means for solving this problem is to ensure the monitoring of the performance of enterprises in order to identify and assess the factors of influence and make corrective management decisions.

Generalization of the results of the study of domestic and foreign scientists in the field of monitoring the activities of an enterprise allows us to give our own definition of monitoring the performance of a motor transport enterprise: a set of measures for the collection, accumulation, systematization, analysis and forecasting of performance indicators of an enterprise aimed at ensuring its sustainable development.

Monitoring is a necessary part of performance management, which makes it possible to systematically assess the degree of achievement of the operational and strategic goals of the enterprise, to investigate emerging problems, to determine ways for further development and to adjust management actions.

KEYWORDS: MONITORING, EFFICIENCY MONITORING, MONITORING SYSTEM, EFFICIENCY.

АВТОРИ:

Бойко Вікторія Валеріївна, кандидат економічних наук, доцент, Національний транспортний університет, доцент кафедри економіки, e-mail: tori704@bigmir.net, тел.0442803016, Україна 01010, м. Київ, вул. М. Омеляновича-Павленка, 1, к.313, orcid.org/0000-0002-3312-5948

Складанівська Ольга Олександрівна, Національний транспортний університет, аспірантка кафедри економіки, e-mail: velbvec04@ukr.net, тел.0442803016, Україна 01010, м. Київ, вул. М. Омеляновича-Павленка, 1, к.313, orcid.org/0000-0003-0941-371X

AUTHOR:

Boiko Victoriia V., PhD, associate professor, National Transport University, associate professor, department of Economics, e-mail: tori704@bigmir.net, tel.0442803016, Ukraine, 01010, Kyiv, M. Omelianovycha-Pavlenka Str., 1 of.313, orcid.org/0000-0002-3312-5948

Skladanivska Olha O., National Transport University, department of Economics, postgraduate, department of Economics, e-mail: velbvec04@ukr.net, tel.0442803016, Ukraine, 01010, Kyiv, M. Omelianovycha-Pavlenka Str., 1 of.313, orcid.org/0000-0003-0941-371X

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Бондар Н.М., доктор економічних наук, професор, Національний транспортний університет, професор кафедри «Економіка», Київ, Україна.

Бондаренко Є.В., доктор економічних наук, професор, президент Української академії інвестицій в науку і будівництво, Київ, Україна.

REVIEWER:

Bondar NM, Ph.D., (Dr.), professor, National Transport University, professor of the department of Economics, Kyiv, Ukraine.

Bondarenko EV, Ph.D., (Dr.), professor, President of Ukrainian Academy of Investments in Science and Construction, Kyiv, Ukraine.